

Att förebygga och ha beredskap
för att behandla vissa
överkänslighetsreaktioner

I Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) publiceras verkets föreskrifter och allmänna råd.

- Föreskrifter är bindande regler.
- Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i författningen.

Socialstyrelsen ger årligen ut en förteckning över gällande föreskrifter och allmänna råd.

SOSFS kan beställas från Socialstyrelsens kundtjänst, Finspångsgatan 51, 163 53 Spånga, fax 08-760 58 95, e-post sos.order@special.lagerhus.se

ISSN 0346-6000 Artikelnr 1999-10-026

Tryck: Modin-Tryck, Stockholm 1999

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om att förebygga och ha beredskap för att behandla vissa överkänslighetsreaktioner;

SOSFS
1999:26 (M)

Utkom från trycket
den 22 december 1999

beslutade den 11 oktober 1999.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 2 § 1 och 3 § 1 förordningen (1985:796) med vissa bemyndiganden för Socialstyrelsen att meddela föreskrifter m.m.

Föreskrifterna är markerade genom inramning.

Föreskrifterna och de allmänna råden riktar sig till läkare och i förekommande fall till sjuksköterskor och biomedicinska analytiker.

För tandvården gäller Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1988:17) för ökad säkerhet i samband med analgesi och anestesi vid odontologiska ingrepp.

Bestämmelser om vissa åtgärder vid journalföring finns angivna i Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 1982:8) om markering i journal av intolerans och allvarlig överkänslighet mot läkemedel m.m.

Allmänna åtgärder

1 § Läkare och i förekommande fall sjuksköterskor och biomedicinska analytiker skall, innan behandling med läkemedel ges eller undersökning med radiokontrastmedel eller andra medel påbörjas, ta reda på om patienten tidigare haft symtom på överkänslighet och i så fall mot vilka ämnen.

Åtgärder vid vaccination

2 § Läkare och i förekommande fall sjuksköterskor skall vid vaccination

- ta reda på om patienten tidigare haft överkänslighetsreaktioner i form av anafylaktisk chock, urtikaria eller Quinckes ödem eller om patienten har en känd överkänslighet mot ägg, antibiotika eller andra ämnen som kan finnas i vaccinet,

- kontrollera att det aktuella vaccinet inte innehåller ämnen som patienten uppgivit sig vara överkänslig mot, och
- kontrollera att vaccinet inte heller innehåller ämnen som kan korsreagera mot de ämnen som patienten uppgivit sig vara överkänslig mot.

Vid misstänkt överkänslighet mot ett vaccin bör patienten vaccineras vid en enhet där det finns kompetens att utreda överkänsligheten och som har erforderliga resurser för att omedelbart behandla en överkänslighetsreaktion.

Åtgärder vid hudtestning

Vid hudtestning i samband med utredning av en misstänkt IgE-beroende allergi bör s.k. pricktest användas. Intrakutantest bör endast utföras vid en specialistenhet med särskilda kunskaper inom området och endast sedan pricktest med det aktuella allergenet har utförts.

Åtgärder vid hyposensibilisering

En hyposensibilisering bör inledas vid en specialistenhet med särskilda kunskaper inom området och där det finns erforderliga resurser för att omedelbart behandla en anafylaktisk reaktion. Underhållsbehandling av en patient med pollenorsakad rinit eller konjunktivit samt underhållsbehandling av insektsallergi kan dock utföras vid någon annan enhet av läkare med kunskaper och erfarenheter inom området och med resurser att behandla överkänslighetsreaktioner.

Vid hyposensibilisering bör patienten stanna kvar minst en halv timme efter injektionen. Innan patienten lämnar mottagningen bör patientens tillstånd kontrolleras.

Om patientens tillstånd är nedsatt av pågående sjukdom eller allergenpåverkan, bör den ansvarige läkaren överväga att uppskjuta behandlingen till ett senare tillfälle eller att ge en lägre dos allergen än föregående gång.

En allergeninjektion bör helst ges i armen så att en stas kan sättas ovanför injektionsstället för att göra resorptionen långsammare. Stasen bör sättas på ett sådant sätt att den arteriella cirkulationen inte upphävs.

Hyposensibilisering bör inte påbörjas om en kvinna är gravid. Om en kvinna blir gravid under pågående underhållsbehandling, kan behandlingen dock fortsätta.

Åtgärder vid undersökning med kontrastmedel

Verksamhetschefen bör utfärda skriftliga instruktioner för intravenös administrering av kontrastmedel till en patient som tidigare reagerat

med en överkänslighetsreaktion. I instruktionerna bör hänsyn tas till graden av den tidigare reaktionen och indikationen för undersökningen.

**SOSFS
1999:26**

Krav på utrustning och personal

3 § På mottagningar, avdelningar och på annan plats där behandlingar med risk för överkänslighetsreaktion utförs skall det finnas en akutbricka eller akutväska och syrgas samt utrustning för att ge konstgjord andning med andningsmask och andningsblåsa. Personal som har kompetens att behandla överkänslighetsreaktioner skall finnas tillgänglig. Verksamhetschefen ansvarar för att dessa krav tillgodoses.

Vid behandling med ökad risk för överkänslighetsreaktioner bör även sug och nebulisator finnas tillgängliga.

Vid intrakutantestning med allergen och vid hyposensibilisering bör det finnas en spruta med uppdragen adrenalinlösning, 1 mg/ml, i beredskap. Dessutom bör en akutbricka eller akutväska finnas tillgänglig med beta-adrenerg substans för inhalation, hydrokortison för injektion och volymexpander för infusion.

Ansvar

4 § Läkare som ansvarar för allergidiagnostik, hyposensibilisering med allergen, behandling med immunglobulin eller artfrämmande serum eller vaccinationer skall, vid en ökad komplikationsrisk, ha försäkrat sig om att både föreskriven utrustning och kompetent personal finns tillgänglig, så att en anafylaktisk chock kan behandlas omedelbart.

1. Denna författning träder i kraft två veckor efter den dag då författningen utkom från trycket.
2. Genom författningen upphävs Socialstyrelsens kungörelse (SOSFS 1977:2) om förebyggande och behandling av vissa överkänslighetsreaktioner.

Socialstyrelsen

KERSTIN WIGZELL

Mats Ribacke
(Hälso- och sjukvårdsavdelningen)

